

Actieplan

Maatschappelijk verantwoord inkopen

2017 - 2022

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Boekel en duurzaamheid - visie	4
1.1 Duurzaamheidsagenda.....	4
1.2 Strategische visie	5
1.3 Inkoopbeleid.....	6
1.4 Kadernotitie social return	6
1.5 Huidige situatie MVI in Boekel.....	7
2. Doelstellingen & randvoorwaarden	8
2.1 Randvoorwaarden	8
3. Stappenplan.....	9
3.1 Mogelijke productgroepen voor toepassen MVI.....	9
3.2 Inkoopinstrumenten	10

Inleiding

De afgelopen decennia is er steeds meer kennis vergaard over de negatieve gevolgen van het menselijk handelen op de natuur en de mens zelf. Uit deze kennis blijkt dat, wanneer we op deze of eenzelfde niet-duurzame wijze doorgaan, onze kleinkinderen zichzelf moeilijk of zelfs niet kunnen voorzien in bepaalde behoeften zoals schone lucht, voldoende drinkwater en droge voeten.

De oorzaak van deze negatieve gevolgen is het menselijk handelen waarbij te weinig rekening wordt gehouden met ecologische (planet) en sociale (people) aspecten van de aarde. De nadruk ligt te vaak en te veel op de winst (profit). Om een toekomstige leefwijze voor de mens te creëren moeten planet, people en profit (de kernpunten van duurzaamheid) gezamenlijk in een betere balans geplaatst worden (duurzame ontwikkeling).

Hoewel duurzaamheid op verschillende plekken in de gemeente Boekel al wordt toegepast, is er nog genoeg ruimte voor verbetering. Deze ruimte moet worden benut om de schade, die wordt aangericht door niet-duurzaam handelen, te reduceren en in het beste geval zelfs te eindigen. Dit kan een persoon, organisatie of de overheid echter niet alleen. Iedereen moet hiervoor zijn of haar steentje, ook op lange termijn, bijdragen.

Ook de gemeente Boekel draagt hier aan bij. In de strategische visie 2030 komt duurzaamheid als een belangrijk aandachtspunt naar voren. Door op een maatschappelijk verantwoorde manier in te kopen wil de gemeente Boekel deze duurzame beleidsambities mede verwezenlijken. Dat is de reden dat de gemeente Boekel het manifest maatschappelijk verantwoord inkopen heeft ondertekend. In dit actieplan wordt toegelicht hoe we hier de komende jaren invulling aan willen geven.

Governance

In de gemeente Boekel wordt gebruik gemaakt van een decentraal inkoopmodel. Dat betekent dat ieder cluster zelfstandig verantwoordelijk is voor het eigen inkoopproces en voor de uitvoering van het gemeentelijk inkoopbeleid. Hieronder valt dus ook de verantwoordelijkheid om maatschappelijk verantwoord in te kopen. De directeur van de sector waaronder het cluster valt is eindverantwoordelijk. De budgethouder is binnen zijn of haar mandaat verantwoordelijk. Binnen de gemeente is een inkoopadviseur aanwezig met voldoende aanbesteding technische en juridische kennis om de budgethouders te ondersteunen in het inkoopproces.

Leeswijzer

In dit actieplan wordt eerst een korte beschrijving gegeven van maatschappelijk verantwoord inkopen binnen de gemeente Boekel. Daarna beschrijft dit actieplan wat we willen bereiken. Vervolgens wordt onze doelstelling op het gebied van MVI besproken met daarbij de randvoorwaarden. Ten slotte beschrijft dit actieplan een stappenplan voor de komende jaren en de inkoopinstrumenten die gehanteerd kunnen worden om mvi te implementeren in onze aanbestedingen.

1. Boekel en duurzaamheid - visie

De gemeente Boekel is gericht op een duurzame ontwikkeling. Dit streven we na door het gelijktijdig verbeteren van het sociaal-cultureel, het ecologisch en het economisch kapitaal zoals beschreven in de duurzaamheidsbalans (volgens Telos-driehoek, zie onderstaand figuur). Deze waarden vertegenwoordigen respectievelijk de bekende termen People, Planet en Profit.

Duurzaamheid komt terug in diverse beleidsdocumenten van de gemeente. Hierin staan de ambities op het gebied van duurzaamheid. Hieronder staan kort de belangrijkste zaken uit deze beleidsdocumenten op het gebied van duurzaamheid samengevat. In hoofdstuk 2 en verder staat hoe we deze ambities op het gebied van inkoop willen verwezenlijken.

1.1 Duurzaamheidsagenda¹

Duurzame energie en energiebesparing

De gemeente Boekel wil de toepassing van lokale duurzame energie en energiebesparing stimuleren en faciliteren. Hiervoor is in het verleden een energiecoöperatie opgericht. Daarnaast heeft de gemeente haar elektraverbruik vergroend met garanties van oorsprong voor Nederlandse wind. Ook wordt stapsgewijs in het openbare gebied ledverlichting geplaatst. Daarnaast zijn zonnepanelen geplaatst op diverse gebouwen van de gemeente. Ten slotte wordt de bouw van energieneutrale woningen gestimuleerd.

Duurzame mobiliteit

De gemeente Boekel wil duurzame mobiliteit stimuleren en faciliteren. Hiervoor zijn in de gemeente oplaadpalen geplaatst voor elektrische voertuigen en wordt het fietspadennetwerk geoptimaliseerd. Ook de organisatie zelf besteed aandacht aan duurzame mobiliteit. O.a. door de mogelijkheid te geven thuis te werken en het beschikbaar stellen van dienstfietsen.

Ook voor diensten waarin mobiliteit onderdeel uitmaakt (denk aan leerlingenvervoer, WMO vervoer, afvalinzameling en dergelijke) worden duurzame gunningscriteria meegenomen.

---

¹ In 2017 wordt een nieuwe duurzaamheidsagenda opgesteld.

Duurzame ruimtelijke ordening

Op het gebied van ruimtelijke ordening wil de gemeente Boekel de ruimtelijke kwaliteit van onder meer het landschap, natuur en bebouwing behouden en zo mogelijk versterken vanuit het perspectief van mens, dier en plant. Hiervoor worden meer zongerichte daken gerealiseerd bij nieuwbouwplannen, wordt de grondkwaliteit behouden en wordt een notitie zorgvuldig ruimtegebruik opgesteld.

Duurzame agrarische sector

De gemeente Boekel heeft een behoorlijke agrarische karakter. Daarom wil de gemeente de duurzame ontwikkeling van de agrarische sector stimuleren. Een van de factoren die voor dit actieplan interessant is, is dat de gemeente Boekel de houtachtige biomassa vanuit de agrarische sector wil hergebruiken. Hiermee wordt de biobased economy gestimuleerd.

1.2 Strategische visie

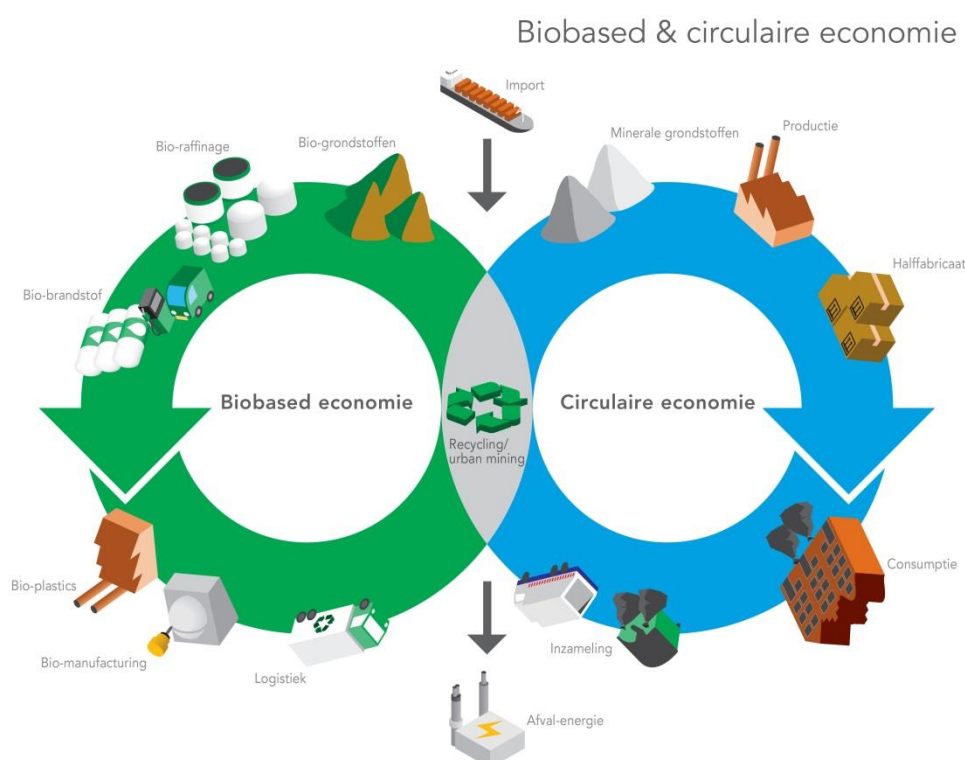
In de strategische visie is duurzaamheid ook een belangrijk speerpunt. De gemeente Boekel ziet met zijn agrarische kenmerken kansen om de circulaire en biobased economy te stimuleren.

Stimuleren circulaire economie & biobased economy

Circulaire economie

De circulaire economie is een economisch systeem dat draait om efficiënt en effectief omgaan met grondstoffen. Herbruikbaarheid van producten en materialen staat daarin centraal, in tegenstelling tot het huidige lineaire systeem, waarin producten aan het einde van hun levensduur als afval worden beschouwd en worden vernietigd.

Binnen een circulaire economie worden grondstoffen, materialen en producten op een zo hoogwaardig mogelijke manier heringezet. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen een biologische en technologische kringloop.

Biobased Economy

De biobased economy neemt een belangrijke plaats in de circulaire economie en is een omvangrijke en gezamenlijke opdracht voor overheid, bedrijfsleven en kennisinstellingen. Het biedt nieuwe kansen voor het bedrijfsleven en is één van de manieren waarop Boekel groene groei kan realiseren.

Biobased economy gaat over de overgang van een economie die draait op fossiele grondstoffen naar een economie die draait op biomassa als grondstof: van 'fossil based' naar 'bio based'. In een biobased economy gaat het dus over het gebruik van biomassa voor niet-voedsel toepassingen. Deze toepassingen zijn bijvoorbeeld inhoudsstoffen, chemicaliën, materialen, transportbrandstoffen en elektriciteit en warmte.

Biomassa is bij uitstek geschikt om fossiele grondstoffen te vervangen bij toepassingen waar koolstof onmisbaar is, zoals vloeibare brandstoffen, materialen en chemicaliën. Biomassa heeft ten opzichte van andere fossiele vervangers zoals zon en wind de unieke eigenschap dat het gebruikt kan worden voor materialen zoals plastics, chemicaliën, cosmetica en medicijnen. Het gaat dus niet alleen over energie.

Met onze inkoop willen we de productie en (her)gebruik van grondstoffen en producten waar mogelijk stimuleren. Als het markttechnisch haalbaar en financieel redelijk is, willen we stimuleren dat producten geheel of gedeeltelijk van hernieuwbare grondstoffen worden gemaakt (biobased economy). Bijvoorbeeld via het meenemen van gunningscriteria waarin de opdrachtnemer wordt beoordeeld in welke mate hij circulaire / biobased producten aanbiedt of omgaat met 'afval' op een circulaire of biobased manier.

1.3 Inkoopbeleid

Via haar inkopen wil de gemeente Boekel een impuls geven aan de (lokale en regionale) duurzame ontwikkeling, door rekening te houden met het milieu en sociale aspecten. Dit gebeurt onder andere door rekening te houden met milieu- en sociale aspecten. Dit komt tot uitdrukking door:

- De markt te kennen door te inventariseren welke werken, leveringen en diensten op het gebied van duurzaamheid op de markt worden aangeboden;
- De markt uit te dagen om bij iedere inkoopbehoefte te komen met de meest duurzame oplossing binnen de beschikbare budgetten;
- Het toepassen van een social return eis bij aanbestedingen vanaf € 25.000;
- Door werken, leveringen en diensten te werven die niet onder aanvaardbare arbeidsomstandigheden (zoals kinderarbeid, dwangarbeid, discriminatie, niet betaling van leefbaar loon en premies) tot stand zijn gekomen.

1.4 Kadernotitie social return

Social return gaat over het creëren van extra banen, werkervaringsplekken of stageplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Concreet betekent dit dat de opdrachtnemer verplicht wordt 2% - 5% van de opdrachtsom te besteden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De gemeente Boekel wil dit stimuleren. Bij inkopen vanaf € 25.000 wordt een social return eis opgenomen.

Samen met de regio noordoost Brabant heeft de gemeente Boekel de kadernotitie social return 2.0² vastgesteld. Hierin zijn op een eenduidige manier voor de regio de kaders en uitvoeringsafspraken rondom social return vastgelegd. In dit actieplan wordt rondom het thema social return verwezen naar deze kadernotitie.

1.5 Huidige situatie MVI in Boekel

De gemeente Boekel vindt duurzaamheid belangrijk en wil dit in Boekel en de rest van de regio stimuleren.

Er zijn verschillende instrumenten om uitvoering te geven aan deze duurzaamheidsambities. Eén van de instrumenten om deze ambities te verwezenlijken is inkoop. De gemeente Boekel koopt jaarlijks voor ongeveer 7 miljoen aan leveringen, diensten en werken in. Boekel is een gemeente met weinig echt grote aanbestedingen. Europese aanbestedingen hebben we bijvoorbeeld nauwelijks.

De grootste aanbestedingen zitten bij het cluster CCT en welzijn. Veel grote contracten (waaronder die van welzijn) worden regionaal aanbesteed via het inkoopplatform noordoost Brabant of de watersamenwerking AS 50+. Regionaal worden waar mogelijk duurzaamheidseisen en/of criteria toegepast.

Bij onze eigen aanbestedingen eisen we vrijwel altijd een social return verplichting. Daarnaast nemen we duurzaamheidscriteria op daar waar dit passend is. Eisen op het gebied van Biobased en circulaire economie worden op dit moment nog niet toegepast.

---

² In 2017 wordt deze kadernotitie geactualiseerd naar een kadernotitie social return 3.0.

2. Doelstellingen & randvoorwaarden

De komende jaren willen we MVI meer vorm gaan geven. Naast hetgeen we nu al uitvoeren, willen we in de toekomst meer aandacht geven aan het stimuleren van de biobased en circulaire economie. We beseffen dat dit een groeiproces is voor ons als organisatie en voor de markt. Het stappenplan (hoofdstuk 3) geeft aan hoe we hier naar toe willen groeien op een schaal die bij de omvang van onze gemeente past.

Doelstellingen

De komende jaren hanteren we op het gebied van MVI de volgende doelstellingen:

- Daar waar technisch mogelijk en financieel gezien haalbaar hanteren we de duurzaamheidscriteria van Pianoo of CROW.
- We nemen een social return verplichting op bij aanbestedingen vanaf € 25.000.
- We nemen biobased als minimumeis of gunningscriteria op bij aanbestedingen als dit markttechnisch haalbaar en financieel gezien redelijk is.
- Daar waar markttechnisch mogelijk en financieel gezien haalbaar nemen we de mate van circulariteit van producten en diensten in de gunningscriteria mee of als minimumeis.

2.1 Randvoorwaarden

We vinden duurzaam inkopen belangrijk, maar niet ten kosten van alles. Het is van belang hier een goede afweging op te maken. Daarom hebben we een aantal randvoorwaarden opgesteld:

- **MVI is een middel en geen doel op zich.**
Het toepassen van duurzaamheidscriteria moet bijdragen aan een duurzaam product of dienst die voor ons meerwaarde biedt.
- **Alleen MVI toepassen daar waar technisch mogelijk en financieel haalbaar.**
Soms is de markt nog niet zo ver dat er mogelijkheden zijn of zijn duurzame alternatieven zo duur ten opzichte van de gebruikelijke methodiek, dat in dat geval toch voor het 'normale' product gekozen wordt.
- **Commitment bestuur en organisatie.**
Het inkoopmodel van de gemeente Boekel maakt het noodzakelijk dat decentrale inkopers deze voorwaarden toepassen bij hun aanbestedingen. Zonder hun medewerking kan de visie zoals benoemd in dit actieplan niet behaald worden. Commitment bij bestuur en organisatie is dus noodzakelijk.

3. Stappenplan

Zoals eerder gezegd is de gemeente Boekel een gemeente met relatief weinig aanbestedingen. Het toepassen van criteria op het gebied van biobased of circulaire economie is relatief nieuw voor de gemeente Boekel. Daarom willen we de komende vier jaar ervaring opdoen en deze tijd gebruiken als een soort pilot periode.

In de periode 2017 – 2021 willen we starten met 1 aanbesteding waarin we biobased of circulair inkopen meenemen als minimumeis of gunningscriterium. Samen met onze inkopers selecteren we uit het inkoopjaarplan hiervoor een geschikt project.

Met opgedane ervaringen willen we dit verder ontwikkelen en meenemen in toekomstige aanbestedingen, waarbij dit als een olievlek steeds vaker gehanteerd gaat worden. Daarnaast blijven we waar mogelijk de duurzaamheidscriteria van Pianoo en CROW hanteren.

Via het inkoopplatform noordoost Brabant worden regelmatig aanbestedingen gepubliceerd, ook namens de gemeente Boekel. Binnen dit samenwerkingsverband wordt ook bekeken waar mogelijkheden zitten om maatschappelijk verantwoord in te kopen.

Gezien het beperkte aantal aanbestedingen die in eigen beheer worden uitgevoerd, is het onmogelijk om bij wijze van spreken over tien jaar bij tien aanbestedingen biobased of circulaire criteria toe te passen. Zoveel aanbestedingen hebben we niet als kleine gemeente. Daar komt bij dat de aanbesteding ook nog geschikt moet zijn om deze specifieke gunningscriteria toe te passen. Ergens zit een maximum. Waar dat maximum exact ligt is nog onbekend. De voorlopige planning ziet er als volgt uit:

Periode	Aantal aanbestedingen biobased / circulair
2017 - 2019	Minimaal 1 aanbesteding
2020 - 2022	Minimaal 1 aanbesteding

3.1 Mogelijke productgroepen voor toepassen MVI

Binnen de organisatie is een inventarisatie gemaakt van productgroepen waarin we als organisatie kansen zien om criteria toe te passen op het gebied van MVI (en dan met name voor biobased en circulaire criteria). Bewust steken we hier niet te breed in, zodat er voldoende focus blijft. We zijn gekomen tot de volgende mogelijke productgroepen (niet limitatief):

- Inrichting gebouwen (stoelen, zonwering, tafels, plafonds, tapijt etc.).
- Snoeiwerkzaamheden (hergebruik snoeiafval / duurzaam vervoer).
- Bouw panden (gebruik van biobased materialen zoals geveldelen, dorpels, binnenwanden, isolatie, deuren, sanitair, groengevels met planten), zonnepanelen, zonneboiler, grijswatersysteem).
- Openbare verlichting (LED).
- Maaibestek (vervoer + hergebruik maaiafval).
- Bouwrijp maken – woonrijp maken gronden (op onderdelen).
- Onkruidbestrijding.

3.2 Inkoopinstrumenten

Duurzaamheid kan via inkoop gestimuleerd worden. Hieronder worden diverse inkoopinstrumenten benoemd die handvaten geven aan onze inkopers om duurzaamheid te verwerken in de aanbesteding.

- Meer gebruik te maken van de dialoog met de markt. Deze dialoog kan al ver voor de aanbesteding plaatsvinden. Door het gesprek met de markt aan te gaan wordt kennis opgedaan over deze markt en komt de inkoper te weten welke duurzame oplossingen beschikbaar zijn. De dialoog kan ook plaatsvinden gedurende de aanbesteding via bijvoorbeeld de concurrentiegerichte dialoog (gezamenlijk de vraag bepalen) of de meervoudig onderhandse aanbestedingsprocedure. Met de recente wijziging van de Aanbestedingswet zijn de mogelijkheden voor de marktdialoog uitgebreid.
- Meer gebruik te maken van gunningcriteria of selectiecriteria. Hierdoor kunnen bedrijven die zich onderscheiden op duurzame maatschappelijke prestaties een aanmerkelijk gunningvoordeel krijgen.
- Vaker uit te gaan van de levensduurkosten van een product of dienst in plaats van alleen de aanschafprijs. Door eerst inzicht te verkrijgen in potentiële besparingen en vervolgens daar op te sturen verbeteren overheden hun duurzaamheid en financiën.
- Vaker te kiezen voor een functionele uitvraag. Hierbij worden functie en / of het doel omschreven in plaats van een uitgebreide technische omschrijving van het te leveren product, dienst of werk.
- De wijze van toetsing van geleverde diensten, goederen en werken op het nakomen van duurzaamheidsbeloftes uit offertes in contractmanagement op te nemen en certificaten ter verificatie opvragen.

Bijlage: Checklist maatschappelijk verantwoord inkopen

<https://www.pianoo.nl/themas/maatschappelijk-verantwoord-inkopen-duurzaam-inkopen/mvi-in-inkoopproces/checklist-maatschappelijk-verantwoord-inkopen>